

„Nicht Grenzen mehr, die bluten,
Nicht marktend Ränkespiel,
Ein Reich nur aller Guten —
'Europe' heisst das Ziel!"⁴³

Ogólnie biorąc tzw. „lirykę ojczyźnianą”, można podzielić na cztery główne grupy⁴⁴: 1) rewanżystowska liryka śląska, 2) liryka sudecka, 3) wschodniopruska, 4) szeroki zakres ogólnych antologii „poezji wschodnioniemieckiej”. Utwory tego nurtu literatury zachodniemieckiej najbardziej agresywny ton przybierają wobec Polski i Czechosłowacji. Pomijając niektóre wiersze Agnes Miegel i w duchu odwetowym kreślone obrazy miast⁴⁵, autorzy liryki wschodniopruskiej ograniczają się do przedstawiania krajobrazu wschodniemieckiego operując takimi hasłami jak: stracona ojcowizna, mieszkanięc Prus Wschodnich wychowany nad morzem — wiecznym bo-jownikiem. W lirycie wschodniopruskiej można zauważyć poza tym głęboko zakorzenioną mistykę śmierci: „Śmierć należy do życia jak 'amen' do mo-dlitwy”⁴⁶. W tzw. „poezji wschodniemieckiej” skala sięga od drobno-mieszczkańskich sentymentalnych wynurzeń poprzez demagogiczne obietnice aż do cynicznych i jawnie nawołujących do wojny „wierszy gotowości”.

Utwory tzw. Heimatlyrik zwracają na siebie uwagę przede wszystkim ze względu na rolę, jaką spełniają w propagandzie odwetowych kół zachodniemieckich, ich nikła wartość artystyczna stawia je bowiem poza nawiasem historii niemieckiej literatury.

HANSJOACHIM FINZE

(Z niemieckiego przełożył Jerzy Krasuski)

PRZEKŁADY LITERATURY POLSKIEJ NA JĘZYK NIEMIECKI W LATACH 1945—1963

Wiele uwagi i trudu poświęcono badaniu recepcji literatur obcych w Polsce. O wiele skromniejsze są natomiast systematyczne badania od-dźwięku, jaki znajduje nasza literatura i kultura w świecie. Niniejsze zesta-wienie przekładów polskiej literatury pięknej, w tym również literatury młodzieżowej i dziecięcej, na język niemiecki za lata 1945—1962(63) daje wprawdzie tylko wycinkowe, niemniej bardzo jasne wyobrażenie o wra-stającym zainteresowaniu naszą literaturą za granicą.

W pierwszych latach po II wojnie światowej recepcja polskiej literatury

⁴³ Jw., s. 12.

⁴⁴ Ponadto istnieje pewna liczba mniejszych antologii regionalnych, np. poezji pomorskich — M. Klatt, *Brücke zur Heimat. Heimatlieder und Heimatbilder aus dem Osten* jest jednym z przykładów. Autorka mieszka od 1921 r. w USA. Pod wpływem odwetowców pozdrowia ona swoją dawną pomorską ojczyznę przy pomocy firmy *Weygab Verlag, Arolsen*.

⁴⁵ Np. Scheffler, *Mein Königsberg*.

⁴⁶ F. Kundig w: *Wind, Sand und Meer*, s. 9 i n.

pięknej była minimalna. Wśród tłumaczonych pisarzy znajdują się Prus, Sienkiewicz, Zofia Kossak-Szczucka, Kraszewski. Okres lat 1949—1951 przynosi powolny wzrost ilości przekładów. Na półkach księgarskich NRD pojawiają się książki Kruczkowskiego, Konwickiego, Neverlego. Decydujący wzrost zainteresowania notujemy jednak dopiero w latach 1952—1953. Obok Prusa, Żeromskiego, Orzeszkowej, Zapolskiej i autorów już wymienionych, listę nazwisk pisarzy tłumaczonych wzbogacają Broszkiewicz, Pytlakowski, Ścibor-Rylski, Brandys, Broniewski, Fiedler, Iwaszkiewicz, Jastrun, Morcinek, Putrament czy Strykowski. Od tego czasu zainteresowanie literaturą polską utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Jak wykazuje zestawienie, obejmuje ono większość najważniejszych pozycji naszej prozy współczesnej. Również liryka i dramat znajdują pewien oddźwięk, nie odzwierciedla on jednak w żadnej mierze naszych osiągnięć. Nie znaczy to, że wiersze naszych poetów nie budzą żywszego zainteresowania. Zainteresowanie poezją polską istnieje, znajduje jednak raczej odbicie w licznych przekładach wierszy drukowanych na łamach prasy i periodyków.

Najczęściej tłumaczono polskie książki w NRD. W NRF dopiero począwszy od r. 1958 zaczęto wydawać ważniejsze przekłady z literatury Polski Ludowej. Do nich należą m. in. dzieła Iwaszkiewicza, K. Brandysa, Andrzejewskiego, Mrożka, Leca, Bratnego, Różewicza i Brezy. Losy zainteresowania literaturą polską w Niemczech, Austrii i Szwajcarii ilustruje poniższa tabela.

Rok	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	b. r.	Ogółem
NRD			1		2	8	9	18	32	11	23	19	22	26	16	21	23	11	1	243
NRF			1		4	1	2	2	5	2	3	7	10	7	10	9	11	15	3	92
Austria	1	1	1	1		1		1	1	1					3	1	3		1	16
Szwajcaria	2	2	2	2	3		1					4								16
	3	3	5	3	9	10	12	21	38	14	26	30	32	33	29	31	37	26	5	367

Przy opracowaniu listy przekładów, korzystałem z bibliografii niemieckich [*Deutsche Nationalbibliographie* — Leipzig, *Deutsche Bibliographie. Das Deutsche Buch*. Bearbeitet von der Deutschen Bibliothek — Frankfurt a/M, z *Index translationum* oraz z licznych katalogów i prospektów wydawniczych. W zestawieniu uwzględniono również w pewnym stopniu literaturę młodzieżową i dziecięcą.

Andrzejewski Jerzy: *Asche u. Diamant. Roman* [Popiół i diament]. München 1962; *Ausgewählte Erzählungen* [Wybór opowiadań]. München 1963; *Finsternis bedeckt die Erde. Roman* [Ciemności kryją ziemię]. München 1962. *Die Karwoche. Erzählung* [Wielki Tydzień]. Wien 1948, Dresden 1950. *Die Pforten des Paradieses* [Bramy raj]. München 1963.

Auf neuen Wegen. Auswahl polnischer Erzählungen [Wybór opowiadań polskich]. Berlin D. 1950.

- Bałucki Michał: *Der Herr Bürgermeister von Pipidowka* [Pan burmistrz z Pipidówki]. Berlin D. 1958, 1959.
- Bieńkowski Zbigniew: *Einführung in die Poetik. Ich sehe und beschreibe. Gedichte* [Sprawy wyobraźni. Poezje]. Berlin Z. 1961.
- Blaue Rose: *Die Märchen aus Polen* [Baśnie z Polski]. Berlin D. 1961.
- Bobińska Helena: *Pioniere* [Picnierowie]. Berlin D. 1950; *Die Rache des Kabunauri. Jugendroman* [Zemsta rodu Kabunauri]. Wien 1947, Berlin D. 1949.
- Bobruk Albin: *Mutter und Sohn* [Matka i syn]. Berlin D. 1953.
- Bocheński Jacek: *Göttlicher Julius. Aufzeichnungen eines Antiquars. Roman* [Boski Juliusz]. Würzburg 1962.
- Boguszevska Helena: *Das Haus hinter dem Weichseldamm. Mädchenerzählung* [Za zielonym watem]. Berlin D. 1950; *Die Trennung* [Żelazna kurtyna]. Berlin D. 1950.
- Bonarski Andrzej. *Die Aussöhnung. Roman* [Pojednanie]. Stuttgart 1961.
- Borowski Tadeusz: *Musik in Herzenburg. Erzählung*. Berlin D. 1950; *Das steinerne Meer. Ausgewählte Erzählungen* [Wybór opowiadań]. München 1963.
- Borudzka Wanda: *Lore und Hannchen* [Lecnia i Hania]. Warszawa 1959.
- Brandstaetter Roman: *Das Lied von meinem Christus. Gedichte* [Pieśń o moim Chrystusie]. Wien 1961; *Der Weg nach Assis. Meditationen aus Schmerz und Frieden* [Kroniki Assyżu]. Graz 1959. *Das Wunder im Theater. Schauspiele* [Wybór dramatów]. Graz 1961.
- Brandys Kazimierz: *Der Mensch stirbt nicht* [Człowiek nie umiera]. Berlin D. 1955; *Die Mutter der Könige* [Matka królów]. *Die Verteidigung Granadas* [Obrona Granady]. Köln 1959.
- Brandys Marian: *Begegnungen in Italien* [Spotkania włoskie]. Dresden 1953.
- Bratny Roman: *Kolumbus, Jahrgang 1920. Roman* [Kolumbowie rocznik 26]. München 1961.
- Braun Andrzej: *Die gepflasterte Hölle* [Blask ciemności]. Stuttgart 1958.
- Breza Tadeusz: *Audienz in Rom. Roman* [Urząd]. Berlin D. 1962; *Das ehernen Tor* [Spiżowa brama]. Neuwied 1962; *Das Gastmahl des Balthazar. Roman* [Uczta Baltazara]. Berlin D. 1955.
- Broniewska Janina: *Der Arbeiter General. Erzählung* [O człowieku, który się kulom nie kłaniał]. Berlin D. 1952; *Philipp und seine Besatzung auf Rädern* [Filip i jego załoga na kółkach]. Berlin D. 1952.
- Broniewski Władysław: *Hoffnung. Ausgew. Gedichte*. [Wybór wierszy]. Berlin D. 1953.
- Broszkiewicz Jerzy: *Des Frederic Chopin grosse Liebe* [Ksztaft miłości]. Stuttgart 1951; Rudolstadt 1952; *Frédéric Chopin. Erzählung* [Opowieść o Chopinie]. Berlin D. 1952.
- Brzechwa Jan: *Die Akademie des Meisters Klex* [Akademia pana Kleksa]. Berlin D. 1957.
- Brzechwa Jan i (Szancer Jan Marcin): *Herr Doremi und seine sieben Töchter* [Pan Doremi i jego siedem córek]. Berlin D. 1960.
- Brzechwa Jan: *Herr Linserich auf dem Mond* [Pan Soczewka na księżycu]. Warszawa 1959; *Herr Linserich im Urwald* [Pan Soczewka w puszczy]. Warszawa 1959.
- Brzezicki Włodzimierz: *Herr Sonnenblum. Gereimtes Malbuch*. Warszawa 1959.
- Brzezicki Bogdan: *Das Rosa Pferdchen*. Warszawa 1959.
- Buczkowski Leopold: *Die schwarze Flut. Roman* [Czarny potok]. Berlin Z. 1963.
- Centkiewicz Czesław. *Der weisse Seehund* [Biała foka]. Leipzig 1953.

Chmurowa Zofia: *Der kleine Hans und der Opa Franz*. Warszawa 1960.
Choromański Michał: *Eifersucht und Medizin* [Zazdrość i medycyna].
Hamburg 1954.

Czeszko Bohdan: *Lehrjahre der Freiheit*. Roman [Pokolenie]. Berlin D.
1953, 1955.

Dąbrowska Maria: *Der dritte Herbst* [Opowiadania]. Berlin D. 1961. *Nächte
und Tage* [Noce i dnie]. Berlin D. 1955, 1956, 1957, 1958, 1960; Karlsruhe 1956.

Dobraczyński Jan: *Briefe des Nikodemus* [Listy Nikodema]. Berlin D.
1956, 1957; *Botschaft der Sterne*. Jeremias-Roman [Wybrańcy gwiazd]. Heidelberg
1955; *Elizabeth von Thüringen*. Berlin D. 1962; *Eva* [Ewa] *Eine Erzählung*. Berlin
D. 1959; *Der gelbe Kreuzzug* [Klucz mądrości]. Berlin D. 1955; *Die Gewalttätigen*.
Bloy. Papini. Bernanos [Gwałtownicy]. Heidelberg 1961; *Gib mir deine Sorgen*.
Die Briefe des Nikodemus [Listy Nikodema]. Freiburg 1955, 1956, 1957, 1958,
1959. *Das heilige Schwert*. Paulus-Roman [Święty miecz]. Heidelberg 1956; Berlin
D. 1957; *Jeremia* [Wybrańcy gwiazd]. Roman. Berlin D. 1956, 1958; *Die Kirche von
Chocholow*. Roman [Kościół w Chochołowie]. Heidelberg 1961; *Kreuz und Bajonett*.
Historischer Roman [Dwudziesta brygada]. Berlin D. 1960; *Die Wüste* [Pustynia].
Heidelberg 1957.

Dołęga-Mostowicz Tadeusz: *Die seltsame Karriere des Nikodemus D.*
[Kariera Nikodema Dyzmy]. Berlin D. 1957, 1958.

Dygat Stanisław: *Verwehte Träume*. *Die grosse Reise des H. S.* Roman [Pod-
róż]. München 1962.

Dziarnowska Janina: *Das Haus an der Rennbahn* [Powieść o Annie].
Dresden 1953. *Wenn andere Kinder...* [...gdy inni dziećmi są]. Warszawa 1962.
Estreicher Karol: *Krystianna*. Weimar 1957.

Fiedler Arkady: *Der Amazonas ruft* [Zdobywamy Amazonkę]. Berlin 1960;
Erlebnisse mit Urwaldtieren [Zwierzęta lasu dziewiczego]. Leipzig 1953; *Fische
singen am Ukayali* [Ryby śpiewają w Ukayali]. Leipzig 1954. *Heisses Dorf auf
Madagaskar* [Gorąca wieś Ambinanitelo]. Dresden 1955; *Im Lande der wilden
Bananen* [Dzikie banany]. Leipzig 1959; *Die Insel der Verwegenen*. Berlin D. 1960;
Das nach Harz duftende Kanada [Kanada pachnąca żywicą]. Leipzig 1953; *Ori-
noko*. Berlin D. 1960; *Rio de Oro*. Berlin D. 1955.

Fredro Aleksander: *Damen und Husaren*. *Lustspiel* [Damy i huzary]. Berlin
D. 1955; *Mädchenschwüre*. *Lustspiel* [Śluby panieńskie]. Berlin D. 1955; *Mann und
Frau*. *Komödie* [Mąż i żona]. Berlin D. 1955; *Die Rache des Verschmähten*. *Lust-
spiel* [Zemsta]. Berlin D. 1955.

Giżycki Kamil: *Das einsame Atoll*. *Eine moderne Robinsonade* [Na sa-
motnym atolu]. Berlin D. 1960. *Die grossen Taten des Schimpansen Beybun*. *Ne-
germärchen* [Wielkie czyny szympansa Bajbuna]. Berlin D. 1957.

Górska Halina: *Hinter dem zweiten Tor* [Druga brama]. Berlin D. 1951.

Grabski Robert: *Labyrinth der Seele*. *Gedichte* [Wiersze]. Herne 1957.

Granás Romana: *Die dicke Ceska* [Gruba Ceška]. Berlin D. 1962.

Grodzieńska Stefania: *Der Gänsemarsch*. *Humoresken* [Gęsiego. Humo-
reski]. Berlin D. 1960.

Gruszczyński Krzysztof: *Der Zug nach Marseille*. *Schauspiel* [Pociąg do
Marsylii]. Berlin D. 1953.

Hamera Bogdan: *Die ersten Tage* [Na przykład Plewa]. Berlin D. 1953.

Hertz Benedykt: *Entchen Dagdag*. *Kinderbuch* [Taśtaś]. Warszawa 1958;
Berlin D. 1958; *Felek*. *Die Geschichte eines polnischen Lehrlings* [Z dziejów ter-
minatora]. Berlin D. 1953.

Hłasko Marek: *Der achte Tag der Woche* [Osmy dzień tygodnia] Köln 1958; *Der achte Tag der Woche. Die Friedhöfe* [Osmy dzień tygodnia. Cmentarze], München 1962; *Der Nächste ins Paradies. Roman* [Następny do raju], Köln 1960; *Peitsche meines Zornes. Roman*. Hamburg; Köln 1963.

Hoffmanowa W.: *Die Abenteuer des Gänslins Balbinka*. Warszawa 1962.

Holzman Koppel: *Die Höhlen der Hölle* [Ziemia bez boga], Graz 1961.

Horzyński Jerzy: *Formel des Glücks. Gedichte* [Wiersze], Berlin D. 1961.

Infeld Leopold: *Wen die Götter lieben. Die Geschichte des Evariste Galois. Roman* [Wybrańcy bogów], Wien 1954; Berlin D. 1957.

Iwaszkiewicz Jarosław: *Chopin*. Berlin D. 1958. *Ein Sommer in Nohant. Schauspiel* [Lato w Nohant], Berlin D. 1958; *Der Höhenflug. Erzählung*. München 1959; *Kongress in Florenz* [Kongres we Florencji], *Die Mädchen von Wilkohof* [Panny z Wilka], Leipzig 1958, 1959; *Kongress in Florenz. Roman* [Kongres we Florencji], München 1958; *Die Liebenden von Marona. Ausgewählte Erzählungen* [Kochankowie z Marony], München 1962; *Die Mädchen von Wilkohof. Erzählungen* [Panny z Wilka. Opowiadania-Wybór], Weimar 1956; *Die roten Schilde* [Czerwone tarcze], Weimar 1954, 1955. *Ruhm und Ehre. Roman* [Sława i chwala], München 1960; *Ruhm und Ehre. Roman* [Sława i chwala], Berlin D. t. 1 — 1961. t. 2 — 1962.

Jachowicz Stanisław: *Das kranke Kätzchen* [Pan kotek był chory], Berlin D. 1961.

Jackiewicz Aleksander: *Der Magier. Roman* [Czarodziej], Wien 1946.

Janczarski Czesław: *Teddy Puschelors Abenteuer* [Przygody Misia Uszatka], Warszawa 1961; *Unsere Spielsachen* [Nasze zabawki], Warszawa 1961; *Wer im Walde wohnt?* [Kto w lesie mieszka?], Warszawa 1961.

Jastrun Mieczysław: *Mickiewicz. Biographischer Roman*. Berlin D. 1953; *Poet und Hofmann* [Poeta i dworzanin], Berlin D. 1957.

Jurandot Jerzy: *Solche Zeiten. Satirisches Lustspiel* [Takie czasy], Berlin D. 1954.

Katzenelson Jizchak: *Lied von letzten Juden*. Zürich 1951.

Die Kette. Poln. Meistererzählungen [Wybór opowiadań polskich], Weimar 1959.

Konopnicka Maria: *Fränzchen* [Franek], Berlin D. 1958. *Marysia und die Heizenlmünchen. Märchen* [Marysia i krasnoludki], Berlin D. 1960; *Marysia und die Zwerge. Märchen* [Marysia i krasnoludki], Einsiedeln 1949.

Konwicki Tadeusz: *Die neue Strecke. Erzählung* [Przy budowie], Berlin D. 1951.

Korczak Janusz: *König Hänschen I. Märchen* [Król Maciuś I], Warszawa 1957; Köln 1957.

Kossak Zofia: *Das Antlitz der Mutter. Bilder und Gedanken zur Geschichte Polens*. Zürich 1948. *Der Bund* [Przymierze], Berlin Z. 1958; *Der Bund. Bibl. Roman* [Przymierze], Heidelberg 1959; *Frommer Frevel. Erzählung aus d. Barock* [Błogosławiona wina], Olten 1947; *Gottesnarren* [Szaleńcy boży], Leipzig 1963; *Der Held ohne Waffen. Histor. Roman*. [Bez oręża], Olten 1949; *Die Kreuzfahrer. Histor. Roman* [Krzyżowcy], Berlin D. 1961, t. I/II. *Die Kreuzfahrer. Histor. Roman* [Krzyżowcy], Berlin D. 1962, t. III/IV.; *Die Perlen der heiligen Ursula. Legenden* [Perły św. Urszuli], Luzern 1956.

Kowalski Władysław: *Die Verschwörung in Sary-Lek. Erzählungen* [Opowiadania], Berlin D. 1953.

Krasicki Ignacy: *Fabeln* [Bajki], Berlin D. 1956; Uffing/Staffelsee 1960.

Kraśniński Zygmunt: *Die ungöttliche Komödie* [Nieboska komedia], Wien 1959.

Kraszewski Józef Ignacy: *Aus dem siebenjährigen Krieg* [Z siedmioletniej wojny]. Rudolstadt 1953; *Brühl. Historischer Roman*. Rudolstadt 1952, 1953; *Geliebte des Königs* [Król i Bondarówna]. Rudolstadt 1956; *Gräfin Cosel. Ein Frauenschicksal am Hof* [Hrabina Cosel]. Rudolstadt 1952, 1953; *Jermola der Töpferdorf Geschichte* [Jermola]. Berlin D. 1947; *Tagebuch eines jungen Edelmanns. Roman* [Pamiętnik panicza]. Berlin D. 1955.

Kruczkowski Leon: *Pfauenfedern* [Pawie pióra]. Berlin D. 1958; *Rebell und Bauer* [Kordian i cham]. Weimar 1952, Essen 1952, 1953; *Sonnenbrucks. Schauspiel* [Niemcy]. Berlin D. 1951. Leipzig 1958, 1959.

Kruczkowski L. i Kowalski Tadeusz: *Die Sonnenbrucks* [Scenariusz filmowy]. Berlin D. 1951.

Kwiatkowski Tadeusz: *Die sieben ehrbaren Todsünden*. Roman [Siedem zacych grzechów głównych]. Rudolstadt 1958.

Lachowicz Antoni: *Spann den Schimmel an* [Zaprzęgać konia]. Halle 1953.

Lec Stanisław Jerzy: *Gedichte — Über Brücken schreitend* [Wybór wierszy]. Wien 1950; *Unfrisierte Gedanken* [Myśli nieuczesane]. München 1959.

Lektion der Stille. Neue polnische Lyrik [Wybór polskiej liryki współczesnej]. München 1959.

Lem Stanisław: *Gast im Weltraum* [Obłok Magellana]. Berlin D. 1956, 1961. *Der Planet des Todes* [Astronauci]. Berlin D. 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1960; *Die Irrungen des Dr. Stefan T. Roman*. Berlin D. 1959; *Sternstagebücher des Weltraumfahrers Ijon Tichy* [Dzienniki gwiazdowe]. Berlin D. 1960.

Mach Wilhelm: *Jawors Haus. Roman* [Jaworowy dom] Berlin D. 1958

Mackiewicz Józef: *Tragödie an der Drau*. München 1957; *Der Weg ins Nirgendwo. Roman*. München 1959.

Małcużyński Karol: *Die Hochzeit in Nowa Huta* [Nowa Huta]. Berlin D. 1951.

Meissner Janusz: *Das grüne Tor* [Zielona brama]. Berlin D. 1962; *Himmelswege* [Niebieskie drogi]. Berlin D. 1957. *Käptn Ols funkt S. O. S.* [S/T Samson wychodzi w morze]. Berlin D. 1955; *Die roten Kreuze* [Czerwone krzyże]. Berlin D. 1961. *Die schwarze Flagge* [Czarna Flaga]. Berlin D. 1960; *Die Sechs von der Pomorze* [Sześciu z Daru Pomorze]. Berlin D. 1960; *Wracks* [Wraki]. Berlin D. 1958, 1963.

Mikiewicz Adam: *Gedichte. Auswahl*. Mit einem Nachwort von Miczyślaw Jastrun [Wybór wierszy]. Leipzig 1954; *Konrad Wallenrod*. Zürich 1956; *Krimm-Sonette und andere Gedichte* [Sonety krymskie]. Lintorf 1957; *Mickiewicz ein Lesebuch für unsere Zeit* [Wybór dzieł]. Weimar 1953, 1955; *Pan Tadeusz oder der letzte Einritt in Litauen. Versepos in 12 Büchern*. Berlin D. 1956, Hamburg 1956.

Miłosz Czesław: *Das Gesicht der Zeit. Roman*. Stuttgart 1953; *Im Tal des Issa* [Dolina Issy]. Köln 1957; *Verführtes Denken*. Köln 1953; *West- und östliches Gelände*. Köln 1961.

Moniuszko Stanisław: *Halka. Operntext* [Halka]. Leipzig 1959.

Morcinek Gustaw: *Brand im wilden Schacht*. Leipzig 1962; *Räuber, Rächer und Rebell. Roman* [Ondraszek]. Weimar 1954, 1956; *Schacht Johanna* [Pokład Joanny]. Weimar 1953.

Mrożek Sławomir: *Der Elephant. Satiren* [Słoń. Satyry]. Berlin Z. 1960; *Hochzeit im Atomweiler. Satiren* [Wesele w Atomicach. Satyry]. Berlin Z. 1961; *Stücke: Die Polizei, Der Truthahn, Das Martyrium des Piotr O'Hey, Karol, Striptease, Auf hoher See*. [Policjanci, Indyk, Męczeństwo Piotra O'Heya, Karol, Striptease...]. Berlin Z. 1963.

Nałkowska Zofia: *Medaillons* [Medaliony]. Berlin D. 1956; *Die Schranke* [Granica]. Berlin D. 1958; *Ungute Liebe* [Niedobra miłość]. Berlin D. 1958.

- Neverly Igor: *Archipel der wiedergewonnenen Menschen. Roman* [Archipelag ludzi odzyskanych]. Berlin D. 1951; *Der Junge aus der Salzsteppe* [Chłopiec z Salskich Stepów]. Berlin D. 1962, 1969; *Der junge Auswanderer*. Berlin D. 1955; *Eines Menschen Weg. Roman* [Pamiętka z Celulozy]. Berlin D. 1953, 1959.
- Nowaczyński Adolf Neuwert: *Polnische Eulenspiegelchen*. München 1962.
- Nowakowski Tadeusz: *Picknick der Freiheit. Erzählungen* [Opowiadania]. Köln 1962; *Polonaise Allerheiligen* [Obóz wszystkich świętych]. Köln 1959.
- Odojewski Włodzimierz: *Zwischenreich. Roman*. Frankfurt 1962.
- Odyniec Antoni Edward: *Besuch in Weimar. Goethes 80. Geburtstag. Briefberichte eines jungen polnischen Dichters* [List z podróży. Wyjątki]. Zürich 1949.
- Orzeszkowa Eliza: *A... B... C... und andere Novellen* [Wybór nowel]. Berlin D. 1952; *Die Hexe* [Dziurdziowie]. Leipzig 1954, Berlin D. 1961. *Der Njemenfischer* [Cham]. Berlin D. 1952.
- Ossendowski Ferdynand: *Tiere, Menschen und Götter*. München 1955.
- Ostromęcki Bogdan: *Häuser an der Weichsel* [Domy nad Wisłą]. Berlin D. 1953.
- Ożogowska Hanna: *Die Schüler der dritten Klasse* [Uczniowie III klasy]. Berlin D. 1952.
- Parandowski Jan: *Himmel in Flammen. Roman* [Niebo w płomieniach]. Berlin D. 1957, 1960; *Mittelmeerstunde* [Godzina śródziemnomorska] 1960; *Der olympische Diskus. Histor. Roman* [Dysk olimpijski]. Zürich 1956; Berlin D. 1958; *Drei Tierkreiszeichen. Erzählungen* [Znaki zodiaku]. Bonn 1962.
- Pasternak Leon: *Lok. PT-31* [Trzeba było iskry]. Schauspiel. Leipzig 1954.
- Patkowski Maciej: *Skorpione. Roman* [Skorpiony]. Bautzen 1961.
- Piasecki Sergiusz: *Der Geliebte der grossen Bärin* [Kochanek Wielkiej Niedźwiedzicy]. Köln 1957; *Strassenballade. Roman*. Köln 1960.
- Pieterkiewicz Jerzy: *Sold und Beute* [Loot and Loyalty]. Stuttgart 1957.
- Piwowarczyk Andrzej: *Die Königin* [Królowna]. Kriminalroman. Berlin D. 1958, 1960.
- Polnische Lyrik* [Wybór wierszy polskich]. Berlin D. 1953, Wien 1953.
- Potocki Jan: *Die Abenteuer in der Sierra Morena oder die Handschriften von Saragossa* [Rękopis znaleziony w Saragossie]. Berlin D. 1962; *Die Handschrift von Saragossa* [Rękopis znaleziony w Saragossie]. Wiesbaden 1961.
- Promiński Marian: *Der Torwart von Santa Barbara und andere Sportnovellen* [Opowieści sportowe]. Berlin D. 1953, 1954.
- Prus Bolesław: *Angelika. Roman* [Anielka]. Berlin D. 1960; *Der Bauer Slimak. Roman* [Placówka]. Wintherthur 1947. *Die Emanzipierten. Roman* [Emancypantki]. Berlin D. 1957; *Der Geizhals* [Wybór opowiadań]. Leipzig 1962; *Der Nichtsnutz und die Mädchen. Erzählung* [Grzechy dzieciństwa]. Stuttgart 1960; *Pharao. Roman* [Faraon]. Berlin D. 1952, 1953, 1956, 1957, 1958, 1959, Olten 1956; *Die Puppe. Roman* [Lalka]. Berlin D. 1957; *Ritter der Freiheit. Polnische Novellen* [Wybór nowel]. Luzern 1945; *Die Welle strömt zurück* [Powracająca fala]. Berlin D. 1959.
- Putrament Jerzy: *Der Hochverräter. Erzählungen* [Wybór opowiadań]. Berlin D. 1960; *September. Roman* [Wrzesień]. Berlin D. 1953, 1959; *Wirklichkeit* [Rzeczywistość]. Berlin D. 1953.
- Pytlakowski Jerzy: *Fundamente* [Fundamenty]. Dresden 1952.
- Reymont Władysław: *Die Bauern. Roman* [Chłopi]. Rudolstadt 1955, Düsseldorf 1956.
- Rojewski Jan: *Die Belastungsprobe. Schauspiel* [Tysiąc walecznych]. Halle 1951; *Die tausend Tapferen. Schauspiel* [Tysiąc walecznych]. Berlin D. 1951.

- Rolleczyk Natalia: *Der hölzerne Rosenkranz. Roman* [Drewniany różaniec]. Berlin D. 1956.
- Romanowiczowa Zofia: *Der Zug durchs Rote Meer. Roman* [Przejście przez Morze Czerwone]. Frankfurt 1962.
- Różewicz Tadeusz: *In der schönsten Stadt der Welt. Sechs Geschichten* [Sześć opowiadań]. München 1962; *Die Kartothek. Schauspiel* [Kartoteka]. Berlin Z. 1961.
- Różyc Kazimiera: *Anna Jambor* [Stenogramy Anny Jambor]. Heidelberg 1959, 1960.
- Rudnicki Adolf: *Goldene Fenster* [Złote okna]. Berlin D. 1959; *Das Lebende und das tote Meer* [Żywe i martwe morze]. Berlin D. 1960.
- Rubinowicz Dawid: *Das Tagebuch des Dawid Rubinowicz* [Dzienniki Dawidka Rubinowicza]. Berlin D. 1961.
- Rydzewska Nina: *Die Stunde „W“* [Godzina „W“]. Berlin D. 1950.
- Rymkiewicz Władysław: *Zuławy* [Ziemia wyzwolona]. Berlin D. 1953.
- Schulz Bruno: *Die Zimtläden* [Sklepy cynamonowe]. München 1961.
- Sienkiewicz Henryk: *Durch die Wüste* [W pustyni i w puszczy]. Einsiedeln 1947; *Durch Urwald und Wüste* [W pustyni i puszczy]. Regensburg 1947, Donauwörth 1951; *Durch Wüste und Wildnis* [W pustyni i puszczy]. Regensburg 1959, Krefeld 1949; *Hania. Erzählung* [Hania]. Zürich 1946; *Der Leuchtturmwärter. Erzählung* [Latarnik]. Bergen/Obb. 1949, Berlin D. 1952; *Der Leuchtturmwärter und andere Erzählungen*. Leipzig 1958; *Quo vadis? Roman* [Quo vadis?]. Wien 1945, Luzern 1946, Lahr 1949, 1952, 1953, 1956, München 1949, 1950, 1956, 1957, 1958, 1960, Klagenfurt 1963, Wiesbaden 1960, Berlin Z. 1963, Berlin D. 1956, 1957, 1958; *Ursus und Lygia* [Quo vadis? — wybór]. Donauwörth 1954.
- Skowroński Zdzisław: *Abiturienten. Schauspiel* [Maturzyści]. Berlin D. 1956.
- Skowroński Zdzisław i Słotwiński Józef: *Der Geburtstag des Direktors. Satir. Schwank* [Imieniny dyrektora]. Berlin D. 1955.
- Słomczyński Maciej: *Hallo Freddy! Satir. Lustspiel*. Berlin D. 1954.
- Słowacki Juliusz: *Gedichte. Auswahl* [Wybór wierszy]. Berlin D. 1959; *Vom Hänschen, das den Hunden Schuhe nähte* [O Janku co psom szył buty]. Warszawa. b. r., Köln 1958.
- Stawiński Jerzy, Stefan: *Der Kanal. Roman* [Kanał]. Wien 1959, 1960.
- Strykowski Julian: *Der Lauf nach Fragalla. Roman* [Bieg do Fragalla]. Berlin D. 1953; *Stimmen in der Finsternis. Roman* [Głosy z ciemności]. Berlin Z. 1963.
- Szancer Jan Marcin: *Hirschlein Gernegross*. Berlin D. 1962.
- Szancer Jan Marcin i Szancer Zofia: *Die verlorenen Elefanten. Bilderbuch*. Berlin D. 1960.
- Szuchowa Stefania i Baczeńska Lilliana: *Matthias auf der verzauberten Insel* [Mateuszek na zaczarowanej wyspie]. Warszawa 1959.
- Ścibor-Rylski Aleksander: *Kohle* [Węgiel]. Berlin D. 1952, Wien 1952.
- Świdzińska Halina: *Wir suchen den Bären*. Warszawa 1959.
- Świrszczyńska Anna: *Aufruf an der Mauer. Schauspiel* [Plakat na murze]. Berlin D. 1952.
- Terlikowska Maria: *Unser Orchester*. Warszawa 1960.
- Tetmajer Kazimierz: *Der hochwürdige Herr Kanonikus* [Ksiądz Piotr]. München 1953.
- Tuwim Julian: *Die Lokomotive. Das Rübchen. Vogel-Radio. Kindergedichte* [Lokomotywa, Rzepka, Ptasia radio]. Köln 1957, Warszawa 1963, Berlin D. 1957; *Der Soldat der Königin von Madagaskar* [Żołnierz królowej Madagaskaru]. Berlin D. 1958.

Tyrmand Leopold: *Der Böse* [Zły]. Berlin Z. 1958; *Ein Hotel in Darlowo. Roman* [Hotel w DaDrlowie]. Frankfurt 1962.

Wasilewska Wanda: *Boden im Joch* [Ziemia w jarznie]. Berlin D. 1951; *Einfach Liebe. Roman* [Po prostu miłość]. Moskwa 1947, Berlin D. 1956; *Die Flüsse brennen. Roman* [Rzeki płoną]. Berlin D. 1956; *Lied über den Wässern* [Pieśń nad wodami]. Berlin D. 1956; *Magda* [Ojczyzna]. Berlin D. 1957; *Mord am Justispalast. Erzählung*. Berlin D. 1963; *Regenbogen über dem Dnjepr. Roman* [Tęcza]. Zürich 1945.

Ważyk Adam: *Ein Gedicht für Erwachsene* [Poemat dla dorosłych]. Darmstadt 1957.

Wernerowa Jadwiga: *Rotfelchen. Kindergeschichten* [Rudzia]. Berlin D. 1958.

Wirpsza Witold: *Schwester Milli* [Na granicy]. Berlin D. 1957.

Wolanowski Lucjan: *Geheime Front* [Cichy front]. Berlin D. 1956.

Wygodzki Stanisław: *Die Erzählung des Buchhalters* [Opowiadanie buchaltera]. Berlin D. 1952; *Erzählungen* [Opowiadania]. Berlin D. 1953; *Im Kessel. Erzählungen* [Osaczeni]. Berlin D. 1950.; *Jelonek und Sohn* [Jelonek i syn]. Berlin D. 1953.

Wyss Laure: *Zwölf polnische Gedichte* [12 wierzy polskich]. Zürich 1948.

Zalewski Witold: *Die Saat geht auf* [Urodzaj]. Berlin D. 1953.

Zapolska Gabriela: *Fräulein Maliczewska. Tragikomödie*. [Panna Maliczewska]. Berlin D. 1955; *Die Kleine Kröte. Komödie* [Żabusia]. Berlin D. 1955; *Die Moral der Frau Dulska. Spiesserkomödie* [Moralność pani Dulskiej]. Berlin D. 1952.

Zarębińska-Broniewska Maria: *Auschwitzer Erzählungen* [Opowiadania oświęcimskie]. Berlin D. 1949.

Zabiński Jan: *Die seltsame Wiege und andere Plaudereien aus dem Leben der Tiere* [Opowiadania z życia zwierząt]. Leipzig 1953; *Wie der Elefant zu seinem Rüssel kam* [Jak powstała trąba słoniu]. Berlin D. 1958, 1959.

Zeromski Stefan: *Die Heimatlosen. Roman* [Ludzie bezdomni]. Berlin D. 1954; *Der Lichtstrahl* [Promień]. Berlin D. 1961; *Stasia. Doktor Peter. 2 Erzählungen* [Siłaczka. Doktor Piotr]. Leipzig 1953; *Was auch geschehen mag... Novellen und Erzählungen* [Wybór nowel i opowiadań]. Berlin D. 1953.

Zukrowski Wojciech: *Entführung in Tiutiurlistan* [Porwanie w Tiutiurlistanie]. Berlin D. 1958; *Mein Freund der Elephant. Kinderbuch* [Mój przyjaciel słoń]. Berlin D. 1962; *Tag der Niederlage. Roman* [Dni klęski]. Berlin D. 1962.

Zuławski Mirosław: *Alarm im Atlantik. Roman* [Opowieść atlantycka]. Berlin D. 1957; *Der rote Strom* [Rzeka czerwona]. Berlin D. 1955.

MARIAN SZYROCKI